

Başvuru Numarası	: 2024/1940
Toplantı Tarihi/Sayısı	: 12.03.2025/51
Karar Numarası	: 2025/122
Başvuran	: Roman Hafıza Çalışmaları Derneği (Romani Godi)
Başvuran Vekili	: -
Adres	: -
Muhatap Kurum/Kişi	: -
Muhatap Adres	: -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuranın gazeteci H.K.'nın Romanları hedef alan ve nefret söylemi teşkil eden ifadelerinin, Roman vatandaşları doğrudan hedef alarak toplumda derinlemesine kökleşen ön yargıları güçlendirdiği ve toplumsal huzuru tehdit ettiği iddiasına ilişkindir.

II. İDDİA VE TALEP

2. Romani Godi adına başvuran F.K.F., yazıda kullanılan ayrımcı ve nefret söylemi içeren ifadelerin, Roman vatandaşları doğrudan hedef alarak toplumda derinlemesine kökleşen ön yargıları güçlendirdiğini ve toplumsal huzuru tehdit ettiğini, bu tür nefret söylemlerinin yayılmasının yalnızca Roman toplumunu hedef almakla kalmadığını, aynı zamanda daha geniş bir kitleyi etkilediğini ve sosyal dışlanmayı körüklediğini, Roman vatandaşların ayrımcılığa maruz kalmasının toplumsal entegrasyonu zorlaştırdığını ve bu tür söylemlerin toplumda yarattığı izlerin uzun vadede telafisi imkânsız zararlar doğurduğunu, Uşak'ta gazetecilik yapan ve aynı zamanda Medya Türk isimli haftalık gazetenin kurucu genel yayın yönetmeni olan H.K.'nın, Facebook isimli platformda paylaşımlar yapan ve Uşak ilinde belli bir etkisi olan bir kişi olduğunu, 2023 yılında Belediye başkanlığı seçiminden sonra göreve gelen yeni belediye başkanının belediyeyi "Roman/ Çingene" ile yoğunlaştırdığını iddia eden paylaşım ile Romanları hedef aldığını, "https://www.yesilsivasligazetesi.com/usakta-yaklasik-15-bin-roman-isyan-etti" adresinde de yer alan haber içeriğinde H.K. tarafından yapılan paylaşımda "Belediyenin içi çingene kaynıyor. Bu önüne gelene iş sözü vermiş, hapçısı otçusu dolu.... Bugün yarın bu Ö.Y. 'yi bize söz verdin yerine getirmedin diye döverler bu bizim esmer vatandaşlar" dendiğini, bu sözlerin halihazırda etnik köken temelinde ayrımcılığa maruz kalan Romanlara yönelik ön yargıları beslediğini ve yeniden ürettiğini, Romanların sosyal ve ekonomik hayata katılımlarını olumsuz etkilediğini, herkes gibi Romanların da yerel yönetimlerde istihdam edilme hakkının olduğunu, belediyelerde istihdam edilen Romanların iş sözü ile işe alındığı, hapçı-otçu olduğu, şiddete eğilimli olduğu yönündeki ifadelerin ayrımcı söylemler teşkil ettiğini, eşit yurttaşlık hakkına sahip olan Romanlardan bahsederken aşağılama maksadıyla 'çingene' ve 'esmer vatandaş' denilmesinin ayrımcılık yasağının ihlalini

oluşturduğunu, bu ayrımcı söylemlerin bir belediyede çalışan kişileri ait oldukları (düşünülen) etnik grupla ilişkilendirilen negatif özelliklerle tanımlandığını, onların bireyselliğini görmezden geldiğini, etnik köken temelinde kişileri ayrı tutarak nefret söylemi oluşturduğunu, Romanlar hakkında olumsuz bir sosyal temsil oluşturarak Romanların ötekileştirilmesine yol açtığını iddia etmekte ve Romanlara yönelik ayrımcı ifadeler kullanan H.K. hakkında ayrımcılık yasağı uyarınca gerekli inceleme ve araştırmanın resen yapılmasını, ilgili söylemlerin ayrımcılık yasağını ihlal ettiğinin tespit edilerek kişiye ilgili idari yaptırımların uygulanmasını talep etmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

3. 20/4/2016 tarihli ve 29690 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Amaç ve kapsam" başlıklı 1'inci maddesi şöyledir:

"Bu Kanunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek üzere Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun kurulması, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin esasların düzenlenmesidir. "

4. 6701 sayılı Kanun'un "Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı" başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir:

"(1) Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir.

(2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır.

(...)"

5. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde, "g) Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek." Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

6. Mezkûr Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"(1) Ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir.

(...)

(9) İşleme konulamayacak başvurular ve gerekçeli kabul edilmezlik kararları ile başvuruya ilişkin diğer usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir."

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Başvurunun kanuni temsilci veya vekil aracılığıyla yapılması" başlıklı 37'inci maddesi şöyledir:

"(1) Başvurular, kanunî temsilci veya vekil tarafından da yapılabilir. Kanunî temsilci veya vekil aracılığıyla yapılan başvurularda temsile veya vekâlete dair geçerli bir yetki belgesinin sunulması zorunludur. (2) Başvurunun, başvuruçunun kanunî temsilci veya vekili tarafından yapılması durumunda kanunî temsilci veya vekilin; a) Adı, soyadı ve imzası, b) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için vatandaşlık kimlik numarası, c) Yabancılar için pasaport numarası, uyruğu ve varsa kimlik numarası, ç) Tebligata esas yerleşim yeri veya iş adresi, d) Varsa bildirime esas elektronik posta adresi, telefon ve faks numarası, başvurularda yer alır. (3) Kanunî temsilci veya vekil aracılığıyla yapılan başvurularda tebligat bu kişilere yapılır."

8. Mezkûr Yönetmelik'in "Ön incelemenin yapılması" başlıklı 48'inci maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

“(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği,... f) Başvuruda bulunması gereken bilgilerin yer alıp almadığı yönlerinden incelenir(...)”

9. Mezkûr Yönetmelik’in “Gerekçeli kabul edilmezlik kararı” başlıklı 67’nci maddesi şöyledir:

“(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinin kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48’inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

10. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

11. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinde, insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

12. 6701 sayılı Kanun’un “Başvurular” başlıklı 17’nci maddesinin birinci fıkrası “Ayrımcılık yasağı ihlalinin zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir.” hükmünü haizdir. Bu hükümden, başvuru sahiplerinin Kurumumuza başvuru yapılabilmesi için ayrımcılık yasağı ihlalinin doğrudan veya dolaylı olarak zarar gördüğü iddiasının bulunması gerektiği, başka bir ifade ile mağdur sıfatını haiz olması gerektiği anlaşılmaktadır.

13. 6701 sayılı Kanun’un 17’nci maddesinin birinci fıkrası uyarınca ayrımcılık yasağı ihlalinin zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir. Mezkûr Kanun’un anılan maddesine göre ayrımcılık yasağının ihlali durumunda Kuruma yapılan başvurularda “zarar görme” iddiasının yer alması gerekmektedir. Özel hukuk tüzel kişileri arasında sayılan dernekler ise sadece dernek tüzel kişiliğine ait hakları ihlal edildiği gerekçesiyle Kuruma başvuru yapabilmektedir.

14. Başvuru, başvuranın gazeteci H.K.’nın Romanları hedef alan ve nefret söylemi teşkil eden ifadelerinin, Romanlara yönelik ayrımcı, ötekileştirici olduğundan ve nefret söylemi içerdiğinden ayrımcılık yasağı ihlali teşkil ettiği iddiası ile söz konusu haberin ayrımcılık yasağı ve nefret söylemi bağlamında incelenmesi, idari yaptırım uygulanması, ayrımcı söylemin etkilerini ortadan kaldırmak ve benzer ihlallerin önlenmesi için gerekli adımların atılması talebine ilişkindir.

15. Kuruma yapılan başvurularda başvuranların ihlal iddiasına konu işlem, eylem ya da uygulamalardan haklarının doğrudan etkilendiğini ileri sürmesi gerekmektedir. Başvuran tüzel kişi olduğunda ise tüzel kişiliğine yönelik haklarının ihlal edildiğini ortaya koyduğunda başvurunun ehliyet kriterini taşıdığı kabul edilmektedir. Bu

kapsamda başvuru Roman Hafıza Çalışmaları Derneği (Romani Godi)'nin başvuruya konu ifadelerden dernek tüzel kişiliğine ait haklarının etkilendiğini ortaya koyması gerekmektedir.

16. 6701 sayılı Kanun uyarınca Kuruma yapılan başvurularda başvuranın tüzel kişi olması durumunda, ihlal iddiasına konu işlem, eylem ya da uygulamalardan tüzel kişiliğe yönelik hakların doğrudan etkilenmesi gerekmektedir. Ancak söz konusu başvuru hakkında, derneğin tüzel kişiliğine ilişkin bir hak ihlali tespit edilemediğinden derneğin mağdur statüsünü ve bu yönüyle taraf ehliyeti kriterini taşımadığı değerlendirilmektedir.

17. Başvuranın iddia ve talepleri yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ile birlikte değerlendirildiğinde; Dernek tüzel kişiliğine ilişkin bir hakkın ihlal edilmemesi nedeniyle Derneğin mağdur statüsünü taşımadığından başvurunun inceleme şartlarını taşımadığı ve bu nedenle kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın başvurana tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

12/3/2025 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TIRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye